

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет філології

Кафедра української мови

Проректор _____ «ВТВЕРДЖУЮ»
« _____ » _____ В. Шарин 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА.
СИНТАКСИС**

Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність – 014 Середня освіта (Українська мова і література)
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський рівень)

Івано-Франківськ
2019 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна українська мова. Синтаксис» для студентів за напрямом підготовки першого (бакалаврського рівня) спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література).

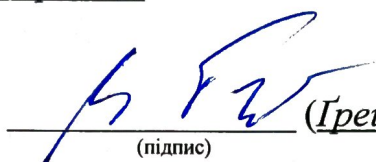
«25» серпня 2019 р. – 20 с.

Розробник: *Пославська Н. М.*, кандидат філологічних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні *кафедри української мови*

Протокол від «27» серпня 2019 р. № 1.

Завідувач кафедри

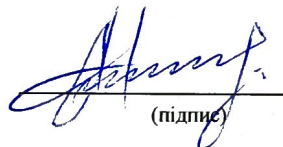

(підпис) (Грешук В. В.)
(прізвище та ініціали)

«30» серпня 2019 р.

Схвалено методичною радою Факультету філології

Протокол від «30» серпня 2019 р. № 1.

Голова

(підпис) (Мартинець А. М.)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань <u>01</u> – <u>Освіта / Педагогіка</u>	<i>Нормативна</i>	
	Спеціальність – <u>014</u> <i>Середня освіта</i> <i>(Українська мова і література)</i>		
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 9		4-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 180		7-8-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 8	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>Бакалавр</i>	Лекції	
		50 год.	
		Практичні, семінарські	
		36 год.	
		Лабораторні	
		–	
		Самостійна робота	
94 год.			
Індивідуальні завдання			
–			
		Вид контролю: <i>7-й семестр – залік</i> <i>8-й семестр – іспит</i>	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30 % : 70 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Синтаксис є одним із розділів курсу сучасної української мови. Основу його наукового вивчення закладено в працях вітчизняних мовознавців другої половини XIX ст. Нинішні дослідження зосереджені на системі синтаксичних одиниць, їх структурі і семантиці, синтаксичних зв'язках і семантико-синтаксичних відношеннях. Різні підходи до вивчення синтаксису уможливили аналіз синтаксичних одиниць в усіх аспектах їх вияву.

У граматичній системі мови синтаксису належить центральне місце, оскільки у його сфері функціонують мовні одиниці, які забезпечують спілкування людей, безпосередньо співвідносячи повідомлюване з реальною дійсністю.

Мета курсу – формування у студентів-освітян систематизованих наукових знань про традиційні й нові підходи щодо класифікації та кваліфікації синтаксичних категорій і синтаксичних одиниць з послідовним розмежуванням:

1) формально-синтаксичного, семантико-синтаксичного, комунікативного аспектів; 2) аналізом зв'язків між складниками словосполучень, речень (простих і складних), складного синтаксичного цілого; 3) встановлення відношень (предикативних, напівпредикативних, суб'єктних, об'єктних, атрибутивних, обставинних, синкретичних, єднальних, приєднувальних, градаційних, зіставних тощо) між компонентами, які структурують синтаксичні одиниці.

Завдання курсу – забезпечити професійну підготовку майбутніх фахівців, сформувати в них міцні навички аналізу синтаксичних одиниць, виробити уміння застосовувати на практиці здобуті знання із синтаксису української мови, допомогти студентам практично оволодіти нормами писемного та усного літературного мовлення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен компетентності:

- класичні та новітні підходи до вивчення синтаксису, прізвища вчених-лінгвістів та їхні основні праці;
- ключові поняття курсу;
- всі синтаксичні одиниці, їх структурно-семантичні особливості;
- будову всіх типів речень;
- принципи української пунктуації;

результати навчання:

- розрізняти всі синтаксичні одиниці;
- бачити і розуміти будову простого й складного речення;
- аналізувати синтаксичні категорії та одиниці формального, семантичного і комунікативного плану;
- визначати структурно-семантичні типи речень, синтаксичні зв'язки та семантико-синтаксичні відношення;
- розставляти відповідні розділові знаки.

3. Програма навчальної дисципліни

7-й семестр

СИНТАКСИС ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

Змістовий модуль 1. Вступ. Словосполучення

Тема 1. Вступ. Загальні питання українського синтаксису

Предмет синтаксису. Типи синтаксичних одиниць. Синтаксичні зв'язки у словосполученні та реченні. Засоби вираження синтаксичних зв'язків. Зв'язок синтаксису з лексикологією та морфологією. Специфіка вивчення синтаксису в загальноосвітній школі.

Тема 2. Словосполучення

Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця. Розмежування вільних синтаксичних словосполучень та інших сполучень слів. Типи синтаксичних словосполучень за будовою. Проблема сурядних сполучень слів. Підрядні словосполучення. Типи підрядних словосполучень за морфологічною ознакою головного компонент. Синтаксично вільні та синтаксично нечленовані словосполучення. Типи підрядного зв'язку у словосполученні: узгодження, керування, прилягання. Підрядні словосполучення і способи вираження в них синтаксичних відношень – атрибутивних, об'єктних, обставинних, синкретичних. Особливості вивчення словосполучення у шкільній програмі

Змістовий модуль 2. Просте двоскладне речення. Головні члени речення

Тема 3. Речення як основна одиниця синтаксису. Головні члени речення. Підмет

Речення і судження. Члени речення і члени судження. Предикативність, модальність, часова віднесеність; відносна змістова, граматична та інтонаційна завершеність як ознаки речення. Аспекти вивчення речення: формально-синтаксична організація речення; семантико-синтаксична організація речення; комунікативна організація речення (актуальне членування; засоби поділу речення на тему і рему). Парадигма речення.

Просте і складне речення. Типи речень за метою висловлювання та експресією. Розповідні, стверджувальні та заперечні речення. Формально-синтаксична типологія простого речення: двоскладні/односкладні, поширені/непоширені, прості формально неускладнені/прості формально ускладнені речення.

Головні члени двоскладного речення. Підмет і його типи: простий і складений.

Елементи вивчення синтаксису у школі.

Тема 4. Присудок як головний член двоскладного речення

Присудок і його типи: простий дієслівний, простий дієслівний ускладнений, складений іменний, складений дієслівний, складний (подвійний, комбінований). Іменний складений присудок з нульовою зв'язкою. Обов'язкове і факультативне тире на місці пропущеної зв'язки. Поняття суб'єктного та об'єктного інфінітива, складні випадки аналізу. Типи присудків у шкільній програмі.

Змістовий модуль 3. Другорядні члени речення

Тема 5. Другорядні члени речення

Традиційне й сучасне вчення про другорядні члени речення. Детермінанти, їх різновиди.

Додаток як синтаксичне вираження об'єкта. Прямий і непрямий додаток. Придієслівні та при іменні додатки. Додатки при дієсловах категорії стану. Вираження додатка нерозкладним словосполученням.

Означення як синтаксичне вираження атрибута. Узгоджені й неузгоджені означення, способи їх вираження. Розмежування неузгоджених означень і додатків, залежних від іменників. Прикладка як різновид означення. Місце прикладки та її змістові функції у відношенні до означуваного слова.

Обставини як синтаксичне вираження різних ознак дії, стану або ознаки. Типи обставин за значенням і способи вираження.

Змістовий модуль 4. Односкладні речення. Неповні речення

Тема 6. Односкладні речення

Проблема односкладного речення в сучасному мовознавстві. Односкладні речення іменного типу та їх особливості: номінативні, генітивні, вокативні. Односкладні речення дієслівного типу: означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові, інфінітивні. Види односкладних речень у шкільній програмі.

Тема 7. Неповні речення. Нечленовані речення (слова-речення, комунікати)

Двоскладні й односкладні неповні речення. Різновиди неповних речень: контекстуальні, ситуативні, еліптичні. Парцельовані конструкції як різновид неповних речень. Особливості пунктуації в неповних реченнях.

Типи нечленованих речень за значенням і функціями: стверджувальні, заперечні, емоційно-оцінні, питальні, спонукальні, слова мовленнєвого етикету, звуконаслідувальні. Морфологічне вираження нечленованих речень.

Змістовий модуль 5. Просте ускладнене речення

Тема 8. Особливості простого ускладненого речення. Однорідні та відокремлені члени речення

Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами. Засоби поєднання однорідних членів речення: інтонація і сполучники сурядності. Розділові знаки. Узагальнювальні слова при однорідних членах речення. Пунктуація.

Поняття про відокремлення. Основні умови відокремлення другорядних членів речення. Узгоджені відокремлені поширені й непоширені означення. Неузгоджені відокремлені означення. Відокремлення прикладок. Відокремлення додатків. Синонімія простих речень з відокремленими другорядними членами та складних речень.

Тема 9. Уточнюючі члени речення. Вставні та вставлені конструкції. Звертання

Уточнюючі відокремлені члени речення. Подвійне синтаксичне тлумачення речень з уточнюючим підметом і додатком.

Вставні слова, словосполучення і речення. Типи вставних компонентів за значенням. Вставлені структури. Відмінність між вставними і вставленими компонентами. Розділові знаки.

Звертання. Граматично-стилістична природа звертань. Звертання поширені й непоширені.

8-й семестр

СИНТАКСИС СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ

Змістовий модуль 1. Складне речення. Складносурядне речення

Тема 1. Складне речення

Визначальні структурно-семантичні ознаки складного речення. Змістова та інтонаційна єдність частин складного речення. Засоби зв'язку частин складного речення: інтонація, сполучники і сполучні слова, порядок розташування частин, співвідношення

форм дієслів-присудків. Класифікація складних речень. Особливості вивчення складних речень у шкільній програмі.

Тема 2. Складносурядні речення

Сурядні сполучники як один із засобів вираження синтаксичних і змістових відношень між частинами складносурядного речення. Єднальні, приєднувальні, протиставні, розділові та градаційні смислові відношення. Складносурядні елементарні та складносурядні багатокомпонентні конструкції. Особливості пунктуації на межі частин складносурядного речення. Специфіка складносурядних речень згідно із шкільною програмою.

Змістовий модуль 2. Складнопірядне речення

Тема 3. Складнопірядні речення

Розвиток учення про складнопірядні речення. Класифікації складнопірядних речень. Сполучники та сполучні слова. Омонімічні сполучники та сполучні слова, їх розмежування. Семантичні та асемантичні сполучники пірядності. Складнопірядні речення розчленованої та нерозчленованої структури. Перехідні типи складних речень: пірядні супровідні та пірядні зіставні. Види складнопірядних речень у шкільній програмі.

Тема 4. Складнопірядні речення з кількома пірядними

Складнопірядні речення з однорідною супірядністю, з неоднорідною одночленною та різночленною супірядністю, з послідовною пірядністю, контаміновані багатокомпонентні речення. Особливості пунктуації.

Змістовий модуль 3. Безсполучникове складне речення

Тема 5. Безсполучникові складні речення

Безсполучникові складні речення, синонімічні до складносурядних (з однотипними (однорідними) частинами) та складнопірядних (з неоднотипними (неоднорідними) частинами). Інтонація і змістові відношення між частинами складного безсполучникового речення. Пунктуація на межі частин складного безсполучникового речення. Особливості вивчення складних безсполучникових речень у школі.

Змістовий модуль 4. Складна синтаксична конструкція. Складне синтаксичне ціле

Тема 6. Складні синтаксичні конструкції

Складні речення з різними видами зв'язку – складні синтаксичні конструкції. Поділ речення на блоки. Пунктуація.

Тема 7. Період. Конструкції з чужим мовленням

Період як особливе синтаксико-стилістичне явище. Специфіка інтонування та пунктуації. Різновиди періодів: обернений, обрамлений, обірваний.

Пряма, непряма і невласне пряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Пунктуація при прямій мові. Діалог. Цитування.

Тема 8. Складне синтаксичне ціле

Текст і його складники. Граматичні категорії тексту. Функції тексту. Засоби і способи поєднання речень у складне синтаксичне ціле. Трагування складного синтаксичного цілого у шкільній програмі.

Тема 9. Пунктуація

Основи української пунктуації. Розвиток і принципи української пунктуації. Система розділових знаків та їх основні функції. Особливості пунктуації в текстах різного функціонального призначення. Зміни в пунктуації.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	Л		п	лаб	інд	с	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	с
7-й семестр												
Синтаксис простого речення												
Змістовий модуль 1.												
<i>Вступ. Словосполучення</i>												
Тема 1. Вступ. Загальні питання українського синтаксису	8	2	2	–	–	4						
Тема 2. Словосполучення	8	2	2	–	–	4						
Разом за змістовим модулем 1	16	4	4	–	–	8						
Змістовий модуль 2.												
<i>Просте речення. Головні члени речення</i>												
Тема 3. Речення як основна одиниця синтаксису. Головні члени речення. Підмет	10	4	2	–	–	4						
Тема 4. Присудок як головний член двоскладного речення	8	2	2	–	–	4						
Разом за змістовим модулем 2	18	6	4	–	–	8						
Змістовий модуль 3.												
<i>Другорядні члени речення</i>												
Тема 5. Другорядні члени речення	12	4	2	–	–	6						
Разом за змістовим модулем 3	12	4	2	–	–	6						
Змістовий модуль 4.												
<i>Односкладні речення. Неповні речення. Нечленовані речення</i>												
Тема 6. Односкладні речення	10	2	2	–	–	6						
Тема 7. Неповні речення. Нечленовані речення	8	2	2	–	–	4						
Разом за змістовим модулем 4	18	4	4	–	–	10						
Змістовий модуль 5.												
<i>Просте ускладнене речення</i>												
Тема 8. Особливості простого ускладненого речення. Однорідні та відокремлені члени речення	13	4	2	–	–	7						
Тема 9. Уточнюючі члени речення. Вставні та вставлені конструкції. Звертання	13	4	2	–	–	7						
Разом	26	8	4	–	–	14						

за змістовим модулем 5															
Усього годин	90	26	18	–	–	46									
8-й семестр															
<i>Синтаксис складного речення</i>															
Змістовий модуль 1															
<i>Складне речення. Складносурядне речення</i>															
Тема 1. Складне речення	8	2	2	–	–	4									
Тема 2. Складносурядні речення	9	2	2	–	–	5									
Разом за змістовим модулем 1	17	4	4	–	–	9									
Змістовий модуль 2															
<i>Складнопірядне речення</i>															
Тема 3. Складнопірядні речення	9	2	2	–	–	5									
Тема 4. Складнопірядні речення з кількома пірядними	12	4	2	–	–	6									
Разом за змістовим модулем 2	21	6	4	–	–	11									
Змістовий модуль 3															
<i>Безполучникове складне речення</i>															
Тема 5. Безполучникові складні речення	12	4	2	–	–	6									
Разом за змістовим модулем 3	12	4	2	–	–	6									
Змістовий модуль 4															
<i>Складна синтаксична конструкція. Складне синтаксичне ціле</i>															
Тема 6. Складні синтаксичні конструкції	10	2	2	–	–	6									
Тема 7. Період. Конструкції з чужим мовленням	9	2	2	–	–	5									
Тема 8. Складне синтаксичне ціле	8	2	2	–	–	4									
Тема 9. Пунктуація	13	4	2	–	–	7									
Разом за змістовим модулем 5	40	10	8	–	–	22									
Усього годин	90	24	18	–	–	48									
Усього годин	180	50	36	–	–	94									

5-6. Теми семінарських, практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
7-й семестр		
СИНТАКСИС ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ		
1	Вступ. Загальні питання українського синтаксису. Словосполучення	2
2	Словосполучення	2

3	Речення як основна синтаксична одиниця. Головні члени речення. Підмет	2
4	Присудок як головний член речення	2
5	Поширене просте речення. Другорядні члени речення	2
6	Односкладні речення	2
7	Неповні речення. Нечленовані речення	2
8	Просте ускладнене речення	2
9	Просте ускладнене речення	2
	8-й семестр СИНТАКСИС СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ	
1	Складне речення	2
2	Складносурядне речення	2
3	Складнопідрядне речення	2
4	Складнопідрядне речення з кількома підрядними	2
5	Складні безсполучникові речення	2
6	Складна синтаксична конструкція	2
7	Період. Конструкції з чужим мовленням	2
8	Складне синтаксичне ціле	2
9	Пунктуація	2
	Разом	36

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	7-й семестр СИНТАКСИС ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ	
	<i>Змістовий модуль 1 Вступ. Словосполучення</i>	
1	Елементарні і неелементарні синтаксичні одиниці	2
2	Периферія системи синтаксичних зв'язків	2
3	Нове у вивченні словосполучення	1
4	Синтаксичний аналіз 10 словосполучень	3
	<i>Змістовий модуль 2 Просте двоскладне речення. Головні члени речення</i>	
5	Комунікативний аспект вивчення синтаксису	2
6	Трьохелементний присудок в українській мові	2
7	Синтаксичний аналіз простого двоскладного речення (10 речень)	4
	<i>Змістовий модуль 3</i>	

	<i>Другорядні члени речення</i>	
8	Традиційне і нове у вивченні другорядних членів речення	1
9	Поняття суб'єктного та об'єктного інфінітива, складні випадки аналізу	2
10	Прикладка і сполучення неприкладкового характеру	1
11	Складні випадки аналізу членів речення	2
	<i>Змістовий модуль 4</i> <i>Односкладні речення. Неповні речення. Нечленовані речення</i>	
12	Проблема односкладного речення в сучасній лінгвістиці	2
13	Генітивні речення в українській мові	2
14	Еквіваленти речень	2
15	Формально-семантично неповні речення	2
16	Еліптичні речення	2
	<i>Змістовий модуль 5</i> <i>Просте ускладнене речення</i>	
17	Проблема простого ускладненого речення в українському мовознавстві	2
18	Синтаксичні зв'язки в ускладненому реченні	2
19	Однорідні й неоднорідні означення	2
20	Розділові знаки при відокремлених членах речення	2
21	Вставні слова і вставні речення	2
22	Синтаксичний аналіз простого ускладненого речення (10 речень)	4
	8-й семестр СИНТАКСИС СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ	
	<i>Змістовий модуль 1</i> <i>Складне речення. Складносурядне речення</i>	
23	Парадигматика складного речення	2
24	Традиційні та новітні класифікації складносурядного речення	2
25	Розділові знаки в складносурядному реченні	2
26	Синтаксичний аналіз складносурядного речення (10 речень)	3
	<i>Змістовий модуль 2</i> <i>Складнопідрядне речення</i>	
27	Складнопідрядне речення: складні випадки аналізу	2
28	Критерії розрізнення омонімічних сполучників і сполучних слів	2
29	Розділові знаки в складнопідрядних реченнях з кількома підрядними	2
30	Синтаксичний аналіз складнопідрядного речення з кількома підрядними (10 речень)	5
	<i>Змістовий модуль 3</i> <i>Безсполучникове складне речення</i>	

31	Проблема статусу складних безсполучникових речень	2
32	Інтоніяція як засіб граматичної оформленості складного безсполучникового речення	1
33	Синтаксичний аналіз складного безсполучникового речення (10 речень)	3
	Змістовий модуль 4 <i>Складна синтаксична конструкція. Складне синтаксичне ціле</i>	
34	Розділові знаки у складних синтаксичних конструкціях	2
35	Синтаксичний аналіз складних синтаксичних конструкцій (10 речень)	4
36	Період як композиційно-стилістична конструкція	2
37	Форми чужого мовлення	2
38	Надфразні єдності	2
39	Ознаки тексту	2
40	Абзац як композиційно-комунікативна одиниця, його роль у членуванні тексту	1
41	Питання української пунктуації	7
	Разом	94

9. Індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин

10. Методи навчання

1. Словесні методи навчання (пояснення, розповідь, бесіда).
2. Наочні методи навчання (ілюстрування, спостереження).
3. Практичні методи навчання (вправи).
4. Метод аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, конкретизації, виділення ГОЛОВНОГО.

11. Методи контролю

1. Усний контроль (усне опитування, колоквиум).

Зразок плану практичного заняття

Тема: Типологія синтаксичного зв'язку

План:

1. Типи синтаксичних зв'язків.
2. Синтаксичні зв'язки у словосполученні і реченні. Типи синтаксичних зв'язків і засоби їх вираження.
3. Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця:
 - а) словосполучення та інші сполучення слів;
 - б) синтаксично нечленовані словосполучення

Література:

1. Алефіренко М. Ф. Співвідношення синтаксичних і фразеологічних словосполучень. *Українська мова і література в школі*. 1983. № 12. С.37–42.

2. Балко М. Еволюція поглядів на статус і структуру цілісних словосполучень сучасної української мови. *Лінгвістичні студії*: збірник наукових праць. Донецьк, 2002. Вип. 10. С. 32–37.

3. Вінтонів М. О. Проблеми визначення зв'язку між головними членами речення. *Лінгвістичні студії*: збірник наукових праць. Донецьк, 1996. Вип. 2. С. 91–94.

4. Горпинич В. О. Нерозкладні синтаксичні словосполучення в українській мові. *Українська мова і література в школі*. 1988. № 7. С. 65–73.

5. Каштан Л. Нечленовані словосполучення в українській мові. *Українська мова і література в школі*. 2001. № 10. С. 6.

Зразок питань, які виносяться на колоквіум

1. Синтаксис як розділ граматики.
2. Основні синтаксичні одиниці.
3. Словосполучення як не комунікативна одиниця.
4. Словосполучення та інші сполучення слів.
5. Формально-синтаксична організація речення.

2. Письмовий контроль (вправи, завдання на картках, самостійні роботи)

Зразок вправи на закріплення знань, умінь і навичок

Завдання. Визначити, які з наведених прикладів не є словосполученнями

Схожий на матір, більш зрозумілий, стрибнув вище, буду танцювати, хочу танцювати, танці з зірками, не тільки вдень, спекти качку, спекти раків, черешня цвіте, важко, але цікаво, прокрустове ложе, Чорне море, чумацький віз, Чумацький Шлях, нехай скаже, він скаже, скаже щось.

Зразок картки

Картка I

Завдання:

1. Переписати речення, поставити розділові знаки.
2. Підкреслити головні і другорядні члени речення.
3. Визначити, які члени речення однорідні.
4. Встановити, як вони поєднані (безсполучниковим, сполучниковим, змішаним зв'язком).

Вказати різновиди сполучників.

5. Пояснити розділові знаки.
6. Зробити повний синтаксичний аналіз першого речення.
Над містами кучерявий голубий ласкавий дим (М. Рильський);
Світлячки не розганяють темряви однак поетизують ніч (Д. Арсенич);
Чи то садок чи то город чи то поле (Панас Мирний);
Тільки на хмари на небо виллю і жаль і жагу (В. Сосюра);
А в печі ані золота ані срібла ані каміння дорогого (Марко Вовчок);
Людині для польоту потрібна сила духу а не пір'я (О. Ільченко).

3. Тестовий контроль (тести відкритої і закритої культури, на встановлення відповідності)

Зразок тесту

**ВСТУП. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СИНТАКСИСУ
СЛОВСПОЛУЧЕННЯ ЯК СИНТАКСИЧНА ОДИНИЦЯ
ВАРІАНТ I**

Перший рівень складності

Завдання з вибором однієї правильної відповіді

1. Предикативною синтаксичною одиницею є

- а) словосполучення;
- б) речення;

- в) словоформа;
- г) текст.

2. *Словосполучення, у яких головне слово виражене дієприслівником, належить до*

- а) прислівникових;
- б) дієприслівникових;
- в) ад'єктивних;
- г) дієслівних.

3. *Знайдіть рядок із словосполученнями*

- а) працююча сім'я, можу зрозуміти, на сьомому поверсі, втерти моркву;
- б) три сини, батько й син, синівська любов, батьківська опіка;
- в) втерти носа, цвіте навесні, цвіте вишня, нове приміщення;
- г) впертий віслюк, нове приміщення, легкий рюкзак, легкий на руку.

4. *Вкажіть, у якому варіанті є синтаксично нечленоване словосполучення*

- а) дружня порада, мати й дочка, на третьому поверсі, крок над прірвою;
- б) потоне разом з людьми, будинок над морем, син і дочка, отаборився в горах;
- в) шовкові трави, три вікна, двох вікон, прочитано все;
- г) самотній вовк, прочитати уважно, розбитий глек, співає і танцює.

5. *Словосполучення якого ряду утворено способом керування?*

- а) вартий поривань, дужчий від мене, вимогливий до себе, чутливий до слова;
- б) створити красу, любити музику, зробити гарно, подав вечеряти;
- в) п'ять будинків, дві години, три душі, шести спідниць;
- г) пам'ять про війну, подолання труднощів, вимогливість до себе, колір хакі.

Другий рівень складності

Завдання на встановлення відповідності

1. *Встановіть відповідність між словосполученням і його розбором*

1. Словосполучення розібрано правильно.
2. Помилка у встановленні частиномовної належності головного слова.
3. Помилка у визначенні типу підрядного зв'язку.
4. Помилка у встановленні будови словосполучення.

А. *Буде співати пісню* – словосполучення, просте, дієслівне, синтаксично членоване, керування, сильне, опосередковане, об'єктне.

Б. *Обведений олівцем* – словосполучення, просте, прикметникове, синтаксично нечленоване, керування, слабе, опосередковане, об'єктне.

В. *Зупинившись на хвилинку* – словосполучення, просте, дієслівне, синтаксично нечленоване, прилягання, безпосереднє, обставинне.

Г. *Виглядати найбільш ошатно* – словосполучення, складне, дієслівне, синтаксично членоване, прилягання, обставинне.

Ґ. *Брати бика за роги* – словосполучення, складне, дієслівне, синтаксично нечленоване, керування, слабе, безпосереднє, об'єктне.

4. Графічний контроль (схеми, таблиці)

ОДНОРІДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ

Однорідні члени речення	Приклади	На яке питання відповідають
Однорідні підмети	<u>Дуб</u> , <u>сосна</u> , <u>верба</u> , <u>тополя</u> ген ростуть посеред поля.	
Однорідні присудки	<u>Лине</u> дощ ласкавий, <u>нагинає</u> трави.	
Однорідні додатки	<u>Шипшину</u> й <u>пісню</u> не віддам нікому.	

Однорідні означення	Шумлять сади вишневі, яблуневі.	
Однорідні Обставини	Задзеленчав дзвоник довго, дзвінко, весело.	

5. Програмований контроль (контрольні роботи, екзаменаційна робота)

Зразок контрольної роботи

Тема: Односкладні речення

Завдання: переписати речення, підкреслити головний член речення, вказати тип односкладного речення, чим виражений головний член речення

Варіант 3.

1. Без правди горе! (Т. Шевченко).
2. Не люблю каламутного слова (Л. Костенко);
3. П'яному і на світлій вулиці темно (К. Ушинський);
4. Короткий вік. І треба поспішити, життя вмістити у жагучу мить. Ромашки. Маки. Мальви біля хати. Сяйнув і згаснув. Вітер хить та хить (М. Луків);
5. О, не бійтесь ступать на гартовані гронами леза (Л. Забашта);
6. Посадили над козаком явір та ялину (Т. Шевченко);
7. Ні імені, ні пам'ятки... Курган не значиться у жоднім манускрипті (Н. Стефурак);
8. Ніколи старості не знати тому, хто серцем молодий (В. Сосюра);
9. – Юро! – шепотіла вона майже в забутті, притискаючись гарячим чолом до мокрої кори. – Юраську (О. Гончар);
10. Зорям щось наснилось, солодко ридали (С. Пушик).

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Складне речення. Структурно-семантичні ознаки складного речення. Засоби зв'язку складного речення.
2. Складнопідрядні речення перехідного типу (супровідні та зіставні).
3. Зробити повний синтаксичний аналіз речення
А любов – то мстивий бог: якщо хтось його зневажить, буде мститись на обох (І. Франко).

Затверджено на засіданні кафедри української мови

Протокол №1 від «31» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ *проф. Грещук В. В.*

6. Метод самоконтролю

Питання для самоконтролю

Синтаксис простого речення

1. Синтаксис як розділ граматики. Основні синтаксичні одиниці.
2. Словосполучення та інші сполучення слів.
3. Типи словосполучень за частиномовним вираженням головного слова. Синтаксично нечленовані словосполучення.
4. Типи підрядного зв'язку в словосполученні.
5. Семантичні відношення між членами словосполучення. Синкретизм.
6. речення як основна синтаксична одиниця. Основні ознаки речення.
7. Формально-синтаксична організація речення.
8. Семантико-синтаксична організація речення.
9. Комунікативне членування речення. Засоби виділення реми.
10. Класифікація речень за метою висловлювання, ставленням до дійсності, інтонацією.
11. Ознаки простого речення. Види простих речень.
12. Підмет як головний член речення. Види підметів, морфологічні засоби їх вираження.

13. Види присудків. Простий дієслівний та простий дієслівний ускладнений присудки.
14. Дієслівний складений присудок.
15. Іменний складений присудок.
16. Тире на місці пропущеної дієслівної зв'язки. Обов'язкове і факультативне тире.
17. Складний (комбінований) присудок.
18. Означення, види означень, засоби їх вираження.
19. Прикладка як різновид означення.
20. Додаток. Види додатків.
21. Обставина. Види обставин, засоби вираження.
22. Односкладні речення. Односкладні речення іменного типу.
23. Особові односкладні речення.
24. Безособові та інфінітивні речення.
25. Неповні речення, їх різновиди, парцеляція.
26. Нечленовані речення, їх види.
27. Просте ускладнене речення. Однорідні члени речення. Пунктуація.
28. Узагальнюванні слова при однорідних членах речення. Пунктуація.
29. Відокремлені узгоджені й неузгоджені означення. Умови відокремлення.
30. Відокремлені прикладки.
31. Відокремлені обставини.
32. Відокремлені додатки.
33. Уточнюючі відокремлені члени речення.
34. Звертання. Розділові знаки.
35. Вставні слова, словосполучення і речення. Семантичні групи.
36. Вставлені компоненти. Розділові знаки.

Синтаксис складного речення

1. Складне речення. Структурно-семантичні ознаки складного речення. Засоби зв'язку складного речення.
2. Сурядність і підрядність у складному реченні. Перехідні випадки між сурядністю і підрядністю.
3. Складносурядні речення. Змістові відношення між частинами складносурядного речення, поєднаними єднальними та приєднувальними сполучниками.
4. Складносурядні речення. Змістові відношення між частинами складносурядного речення, поєднаними протиставними та зіставними сполучниками.
5. Складносурядні речення. Змістові відношення між частинами складносурядного речення, поєднаними розділовими сполучниками.
6. Особливості пунктуації на межі частин складносурядного речення.
7. Складнопідрядні речення. Принципи класифікації складнопідрядних речень у лінгвістичній літературі.
8. Складнопідрядні речення нерозчленованої структури з підрядними означальними.
9. Складнопідрядні речення нерозчленованої структури з підрядними займенниково-співвідносними.
10. Складнопідрядні речення нерозчленованої структури з підрядними з'ясувальними.
11. Складнопідрядні речення розчленованої структури з підрядними часу, умови, місця.
12. Складнопідрядні речення розчленованої структури з підрядними порівняльними, способу дії, міри і ступеня та наслідковими.
13. Складнопідрядні речення розчленованої структури з підрядними мети, причини, допустовості.
14. Складнопідрядні речення перехідного типу (супровідні та зіставні).
15. Функції сполучників та сполучних слів. Синонімія і омонімія сполучників і сполучних слів.
16. Складнопідрядне речення з кількома підрядними з однорідною супідрядністю.
17. Складнопідрядне речення з кількома підрядними з неоднорідною та послідовною підрядністю.
18. Складнопідрядне речення з кількома підрядними змішаного типу. Особливості пунктуації.

19. Безсполучникові складні речення з однотипними частинами. Змістові відношення між частинами, інтонація, розділові знаки.
20. Безсполучникові складні речення з неоднотипними частинами. Двокрапка (змістові відношення між частинами, інтонація).
21. Безсполучникові складні речення з неоднотипними частинами. Тире (змістові відношення між частинами, інтонація).
22. Період в українській мові; його структурні типи, особливості інтонації та пунктуації. Класичний період.
23. Період в українській мові; його структурні типи, особливості інтонації та пунктуації. Обернений, обрамлений, обірваний.
24. Пряма мова. Розділові знаки при прямій мові.
25. Заміна прямої мови непрямою. Невласне пряма мова.
26. Складні речення з різними видами зв'язку (складна синтаксична конструкція).
27. Текст, його складники й особливості.
28. Складне синтаксичне ціле. Засоби та способи поєднання частин складного синтаксичного цілого.
29. Пунктуація. Розвиток української пунктуації. Зміни в сучасній пунктуації.
30. Система розділових знаків та їх основні функції.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

7-й семестр									
СИНТАКСИС ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ									<i>Сума</i>
<i>Змістовий модуль 1</i>		<i>Змістовий модуль 2</i>		<i>Змістовий модуль 3</i>	<i>Змістовий модуль 4</i>		<i>Змістовий модуль 5</i>		100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	
Поточний контроль..... 10 Контроль змістового модуля..... 10 Самостійна робота..... 2	Поточний контроль..... 10 Контрольна робота..... 10 Самостійна робота..... 2	Поточний контроль..... 10 Контроль змістового модуля..... 10 Самостійна робота..... 2	Поточний контроль..... 10 Контроль змістового модуля..... 10 Самостійна робота..... 2	Поточний контроль..... 10 Контрольна робота..... 10 Самостійна робота..... 2	Поточний контроль..... 10 Контрольна робота..... 10 Самостійна робота..... 2	Поточний контроль..... 10 Самостійна робота..... 2	Поточний контроль..... 10 Самостійна робота..... 2	Поточний контроль..... 10 Самостійна робота..... 2	

8-й семестр										
СИНТАКСИС СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ									<i>Іспит</i>	<i>Сума</i>
<i>Змістовий модуль 1</i>		<i>Змістовий модуль 2</i>		<i>Змістовий модуль 3</i>	<i>Змістовий модуль 4</i>				50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
Поточний контроль..... 5 Контроль змістового модуля..... 5 Самостійна робота..... 1	Поточний контроль..... 5 Контрольна робота..... 5 Самостійна робота..... 1	Поточний контроль..... 5 Контроль змістового модуля..... 5 Самостійна робота..... 1	Поточний контроль..... 5 Контроль змістового модуля..... 5 Самостійна робота..... 1	Поточний контроль..... 5 Контроль змістового модуля..... 5 Самостійна робота..... 1	Поточний контроль..... 10 Контрольна робота..... 5 Самостійна робота..... 2	Поточний контроль..... 10 Контрольна робота..... 5 Самостійна робота..... 2	Поточний контроль..... 10 Контрольна робота..... 5 Самостійна робота..... 2	Поточний контроль..... 10 Контрольна робота..... 5 Самостійна робота..... 2		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку

90 – 100	A	відмінно	Зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Тишківська Н. Я. Українська мова. Синтаксис : навчально-методичні рекомендації. Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2007. 119 с.

2. Тексти диктантів.

3. Завдання на картках для перевірки знань, умінь і навичок.

4. Тести відкритої і закритої структури.

14. Рекомендована література

Базова

1. Бевзенко С. П., Литвин Л. П., Семеренко Г. В. Сучасна українська мова: Синтаксис. Київ, 2005.
2. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис. Київ, 1993.
3. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Грищенко А. П. Граматика української мови. Київ, 1982.
4. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. Київ, 1992.
5. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Семантико-синтаксична структура речення. Київ, 1983.
6. Глазова О. П. Українська пунктуація : навчальний посібник. Харків, 2004.
7. Горяний В. Д. Односкладні речення в українській мові. – Київ, 1983.
8. Грищенко А. П. Складносурядне речення в сучасній українській літературній мові. Київ, 1969.
9. Гуйванюк Н. В. Формально-семантичні співвідношення в системі синтаксичних одиниць. Чернівці, 1999.
10. Дорошенко С. І. Складні безсполучникові конструкції в сучасній українській мові. Харків, 1980.
11. Дудик П. С., Прокопчук Л. В. Синтаксис української мови : підручник. Київ, 2010.
12. Загнітко А. П. Український синтаксис : науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс. Київ, 1996.
13. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис. Донецьк, 2001.
14. Заборна М. С. Просте речення. Складні випадки аналізу. Тернопіль, 2002.
15. Іваницька Н. Л. Двоскладне речення в українській мові. Київ, 1986.
16. Іваницька Н. Л. Синтаксис простого речення. Складні випадки аналізу. Київ, 1989.

17. Іваницька Н. Л. Теоретичний синтаксис української мови (формально-граматична структура простого речення; члени речення). Вінниця, 1999.
18. Кадомцева Л. О. Українська мова: Синтаксис простого речення. Київ, 1986.
19. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови. Київ, 1995.
20. Кобилянська М. Ф., Гуйванюк Н. В. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис : збірник вправ. Київ, 1992.
21. Мірченко М. В. Структура синтаксичних категорій. Луцьк, 2001.
22. Мойсієнко А. К. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис простого ускладненого речення. Київ, 2006.
23. Пархонюк Л. М. Складне речення в українській мові. Тернопіль, 1998.
24. Плющ М. Я. Категорія суб'єкта і об'єкта в структурі простого речення. Київ, 1986.
25. Пономарів О. Д. Сучасна українська мова: Синтаксис. Київ, 1994.
26. Синтаксис словосполучення і простого речення (синтаксичні категорії і зв'язки). Київ, 1975.
27. Слинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання. Київ, 1994.
28. Терлак З. М. Українська мова : збірник вправ із синтаксису та пунктуації. Львів, 1999.
29. Тишківська Н. Я. Іменникові словосполучення: синкретичні смислові відношення між компонентами. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія.* 2006. Вип. XI-XII.
30. Тишківська Н. Я. Період як композиційно-стилістична конструкція. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія.* 1997. Вип. 2.
31. Тишківська Н. Я. Синкретичні складні речення. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія.* 2003. Вип. VIII.
32. Тишківська Н. Я. Складнопідрядні речення з підрядними займенниково-співвідносними. *Джерела : науково-методичний збірник.* 1997. № 3.
33. Тишківська Н. Я. Українська мова : збірник вправ із синтаксису і пунктуації. Івано-Франківськ, 2006.
34. Шульжук К. Ф. Синтаксис складного речення. Рівне, 2000.
35. Шульжук К. Ф. Складні багатокомпонентні речення в українській мові. Київ, 1986.
36. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Київ, 2004.
37. Яцимірська М. Г. Сучасна українська мова. Пунктуація. Львів, 2002.

Допоміжна

1. Акімова Г. Н. Новое в синтаксисе современного русского языка. Москва, 1990.
2. Алексєєва Н. О. Звертання як синтаксична одиниця. Теоретичний і дидактичний аспекти. *Вивчаємо українську мову та літературу.* 2010. № 35–36.
3. Арполенко Г. П., Забеліна В. П. Структурно-семантична будова речення в сучасній українській мові. Київ, 1982.
4. Арутюнова Н. Д. Предложение и его смысл: Логико-семантические проблемы. Москва, 1976.
5. Барчук В. М. Поліпредикативний комплекс та система таксисних предикатів. *Українознавчі студії : науково-теоретичний журнал.* Івано-Франківськ, 2010–2011. № 11–12.
6. Барчук В. М. Проблема статусу безсполучникових складних речень. *Вісник Прикарпатського національного університету. Філологія.* Івано-Франківськ, 2009.
7. Бевзенко С. П. Структура складного речення в українській мові. Київ, 1987.

8. Волох О. Т., Чемерисов М. Т., Чернов Є. І. Сучасна українська літературна мова. Київ, 1976.
9. Головецька Н. Складнопідрядне речення з одним підрядним. Його будова і засоби зв'язку між головним і підрядним реченням. *Українська мова та література*. 2010. № 43–44.
10. Городенська К. Г. Дери́вація синтаксичних одиниць. Київ, 1991.
11. Горпинич В. О. Генітивні речення в українській мові. *Українська мова*. 2009. № 3.
12. Дубенцова М. Односкладні прості речення з головним членом у формі підмета (називні). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2011. № 5.
13. Іванова Н. В. Усе про словосполучення. Узагальнений теоретично-практичний матеріал. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2010. № 16–18.
14. Єрмоленко С. Я. Синтаксис і стилістична семантика. Київ, 1982.
15. Заборна М. С. Порівняльні конструкції в системі складнопідрядного речення української мови. Тернопіль, 2001.
16. Могильницькі Г. Розрізняймо порівняння, порівняльні звороти і підрядні речення з порівняльним змістом. *Дивослово*. 2010. № 11.
17. Ожоган В. М. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови. Київ, 1997.
18. Ожоган В. М. Синтаксис української мови. Київ, 2009.
19. Прокопчук А. А. Сложноподчиненное предложение и текст. Харків, 1990.
20. Руденко Л. М. Обставинна детермінація в структурі тексту. Київ, 1996.
21. Синтаксис української мови в опорних конспектах, таблицях і завданнях. Харків, 2004.
22. Скаб М. С. Граматика апеляції в українській мові. Чернівці, 2002.
23. Слинько І. І. Парадигматика складного речення. *Мовознавство*. 1987. № 3.
24. Хіврич С. Підмет – головний член речення. Способи вираження. *Дивослово*. 2011. № 11.
25. Христіанова Р. Традиційні і нові класифікації складнопідрядних речень. *УМЛШ*. 2010. № 1.
26. Шульжук К. Ф. Семантична структура складного багатокomпонентного речення. *Мовознавство*. 1987. № 6.
27. Шульжук К. Ф. Складне речення з різними видами зв'язку. *УМЛШ*. 1987. № 7.
28. Щербанич Г. Типи і види складних речень. *Українська мова та література*. 2010. № 37.
29. Ющук І. Д. До методики синтаксичного аналізу речення. *Дивослово*. 2003. № 10.
30. Ющук І. Словосполучення. *Дивослово*. 2009. № 10.
31. Яценко Н. Другорядні члени речення. *УМЛ*. 2008. № 38.

15. Інформаційні ресурси

1. www.litopys.org.ua
2. www.mova.info
3. www.novamova.com.ua
4. www.pravopys.net
5. www.r2u.org.ua
6. www.rozum.org.ua